

Projekt Barovka nad soutokem, 42. výzva OP ŽP, žadatel Lesy České republiky s.p., únor 2014. Cílem akce je revitalizace koryta toku Barovka. Foto: Zuzana Růžicková

Operační program Životní prostředí na přelomu dvou programových období

Anna Limrová

V programovém období let 2007–2013 nám Operační program Životní prostředí (OP ŽP) nabídl k realizaci širokou škálu opatření investičního i neinvestičního charakteru v oblasti zlepšování vodohospodářské infrastruktury, kvality ovzduší, nakládání s odpady, zlepšování stavu přírody a krajiny a environmentálního vzdělávání. Celkově bylo na OP ŽP alokováno 4,92 mld. EUR (hrazeno

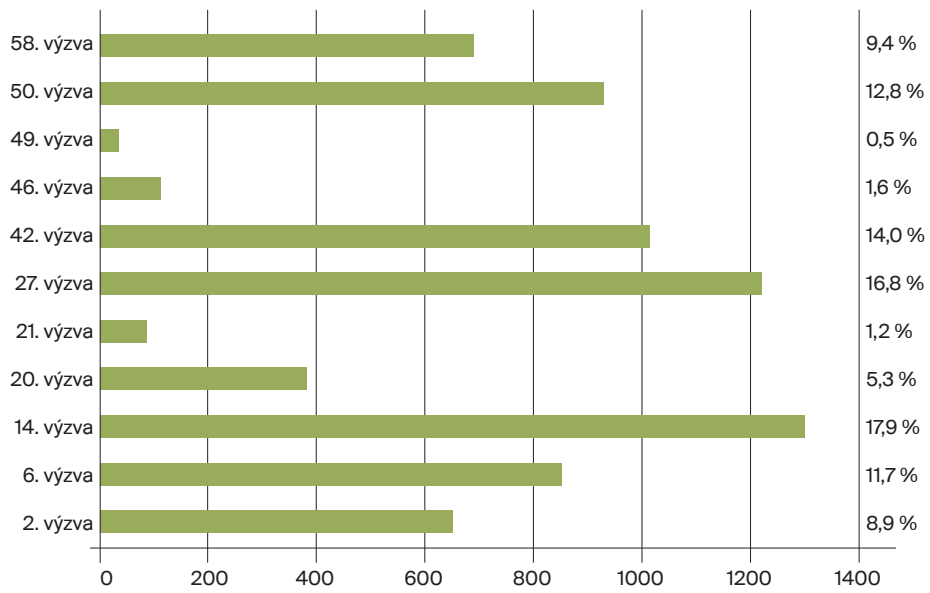
z Evropského fondu regionálního rozvoje a Fondu soudržnosti). Díky tzv. pravidlu n+2 je možné realizovat a financovat projekty z tohoto období až do konce roku 2015. Tím dojde v příštím roce k překryvu dvou programových období, současného a nastupujícího (2014–2020), které je nyní v intenzivní přípravě, tak aby první výzvy pro předkládání žádostí mohly být vyhlášeny nejpozději na jaře 2015.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je do OP ŽP 2007–2013 zapojena jako odborný subjekt pro prioritní osu 6 „Zlepšování stavu přírody a krajiny“ a prioritní osu 1, pod-oblast podpory 1.3.2 „Eliminace povodňových průtoků systémem přírodě blízkých protipo-vodňových opatření“, v rámci nichž zajišťuje konzultace pro žadatele a příjemce podpory, příjem žádostí, jejich posuzování po formální stránce, z hlediska přijatelnosti a věcných para-metrů, provádí průběžné kontroly a kontroly udržitelnosti v terénu, vydává vyjádření ke změ-nám projektů a stanoviska k jejich ukončení. Tyto činnosti provádí v současnosti pro Státní fond životního prostředí (SFŽP). V novém OP ŽP se role AOPK ČR významně mění: bude půso-bit jako tzv. zprostředkující subjekt, čímž se dostává na stejnou úroveň se SFŽP a v oblasti administrace OP ŽP bude přímo odpovědná řídicímu orgánu programu, tedy Ministerstvu Životního prostředí, sekci 300.

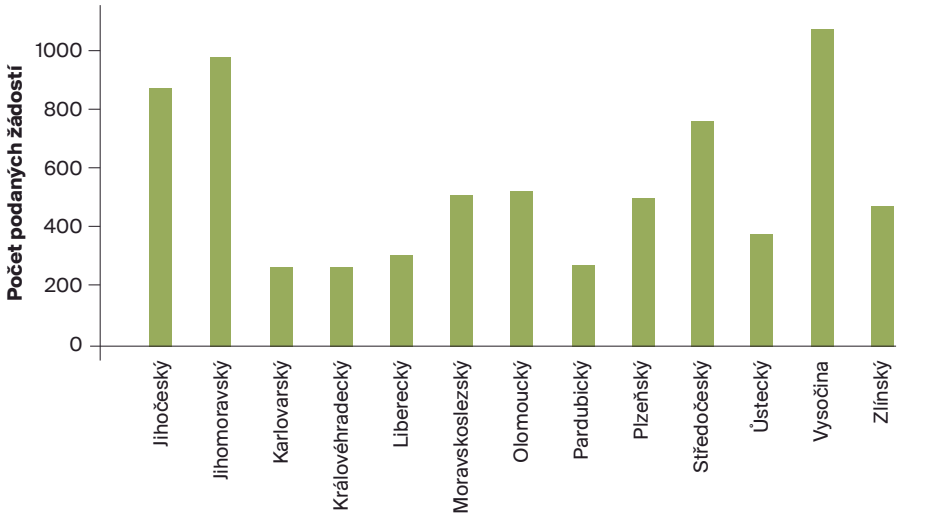
Trocha statistiky

Pro prioritní osu 6 bylo za celé programové období vyhlášeno celkem 11 výzev pro před-kládání žádostí o podporu. V pořadí všech výzev OP ŽP se jednalo o výzvy 2., 6., 14., 20., 21., 27., 42., 46., 49., 50. a 58. Pro podoblast podpory 1.3.2 byly vyhlášeny výzvy pouze 4. Zájem o realizaci projektů z prioritní osy 6 byl velký – celkově bylo předloženo přes 7 000 žádostí o podporu, což představuje více než 30 % žádostí v rámci celého programu. Nejžádanějšími výzvami co do počtu podaných žádostí byly výzvy 14., 27. a 42. V průběhu všech výzev byl tradičně největší zájem o projekty z oblasti podpory 6.4 (obnova a rekonstrukce rybníků, revitalizace vodních toků) a projekty z oblasti podpory 6.5 (obnova a zakládání ze-le-ně v obcích). Co se týče počtu předkládaných žádostí v jednotlivých krajích, jednoznačně vede Vysočina, kraj Jihomoravský a Jihočeský.

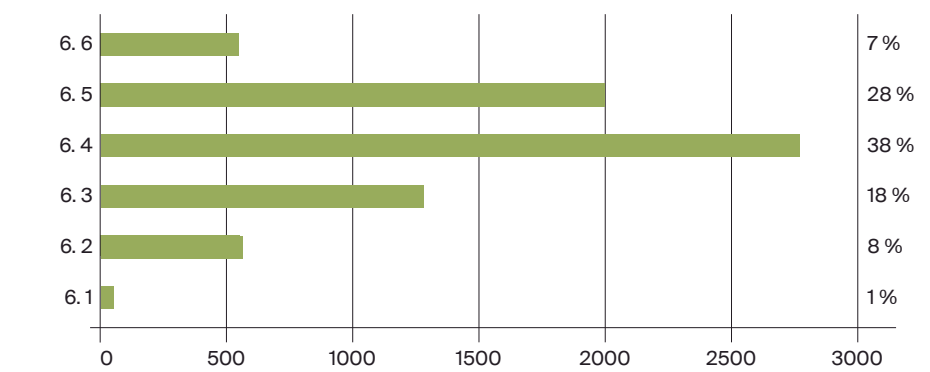
Zdaleka ne všechny předložené žádosti o pod-poru byly schváleny. Již v prvním kroku jejich posuzování, který byl zaměřen na formální stránku žádosti, bylo vyloučeno cca 14 % pro-jektů. V této fázi byly kontrolovány náležitosti formuláře žádosti, povinné přílohy, vlastnické vztahy apod. Chybovali sami žadatelé: nepo-zornost, zpracování žádostí na poslední chvíli a podcenění formalit zapříčinily zbytečné ukončení projektů. Chyby byly však i na straně

Graf 1: počet podaných žádostí v jednotlivých výzvách prioritní osy 6

Graf 2: podané žádosti v prioritní ose 6 dle krajů ČR

Graf 3: podané žádosti prioritní osy 6 dle jednotlivých oblastí podpory

programu. Změny v jeho průběhu, nejedno- značnosti a nesoulad v jednotlivých doku- mentech zhoršovaly orientaci v požadavcích na zpracování žádosti a mohly přispět k chybo- vosti žadatelů.

V další fázi hodnocení byla posuzována věcná stránka plánovaných akcí. Žádosti byly bodo- vány dle ekologicko-technických kritérií, která obsahovala i vyřazovací kritéria, tzv. červené nuly, a to pro případy, kdy má záměr negativní vliv na biodiverzitu, je nevhodně navržen např. tím, že významně snižuje přínos dané akce, je výrazně předražený aj. To, že žádosti nebyly vyřazeny v rámci hodnocení, ještě nezname- nalo úspěch. Obodované žádosti vstoupily do vzájemné konkurence a bojovaly o stanove- nou alokaci. Od fáze hodnocení nebylo schvá- leno k financování téměř 20 % žádostí.

Do poloviny září 2014 bylo v PO 6 schváleno přes 4 000 žádostí, u nichž požadovaná pod- pora činí cca 14 mld. Kč. Tato částka je pro pro- jekty zarezervována, z celkové alokace pro PO 6 tak zbývá disponibilní alokace pouze ve výši 2 mld. Kč. Avšak reálné čerpání PO 6, tj. částka převedená na účty příjemců, činí k polovině září pouze 7 mld. (zdroj <http://www.opzp.cz/ke-stazeni/15798/detail/vyse-schvalene-podpory-alokace-dle-oblasti-podpory-opzp-ke-dni-15-9-2014/>). Zbylé prostředky budou příjemcům podpory proplaceny do konce roku 2015 na základě výše popsaného pravidla n+2.

Příprava OP ŽP 2014–2020
Příprava programového období 2014–2020 byla v České republice zahájena již v druhé polovině roku 2010, kdy koordinátorem pří- pravy za ČR bylo určeno Ministerstvo pro místní rozvoj. Jeho úkolem bylo vyjednávání podmínek s Evropskou komisí (EK) a přípra- va nového období ve spolupráci s ostatními ministerstvy a dalšími subjekty (veřejné i sou- kromé instituce). Rok 2011 byl ve znamení zpracování základních dokumentů společných pro všechny operační programy, a to jak z naší strany, tak ze strany EK. Základním kamenem pro fungování podpory z evropských a inves- tičních fondů pro období 2014–2020 však bylo vydání 6 nových nařízení EK v roce 2013, jejichž definitivní podoba se ladila po dobu dvou let. Česká republika si mezitím v prů- běhu let 2011 až 2012 stanovila jednotlivé

operační programy, priority a podmínky pro čerpání podpory z evropských a investičních fondů. V roce 2013 bylo zahájeno projedná- vání návrhu tzv. Dohody o partnerství, zastře- šujícího dokumentu pro programové období 2014–2020 na národní úrovni. Souběžně byly zpracovávány dokumentace jednotlivých ope- račních programů (tzv. Programové dokumen- ty). Přesto, že začátek nového programového období je určen rokem 2014, teprve v letošním roce dochází ke schvalování této dokumen- tace, která může nové programy oficiálně rozjet. Na konci srpna 2014 byla EK schválena Dohoda o partnerství a v současné době se netrpělivě čeká na schválení podoby jednotli- vých programů.

Ač příprava samotného OP ŽP začala v roce 2012, zásadní pokrok byl učiněn až v polovině roku 2013, kdy se začala rýsovat konkrétní podoba programu, prioritní osy, podporovaná opatření atd. Ta se v průběhu druhé poloviny roku 2013 a roku 2014 vyvíjela až do podoby 6. verze Programového dokumentu OP ŽP, který byl schválen vládou ČR a v červenci letoš- ního roku odeslán EK. Připomínky EK se očeká- vají nejdříve na konci září. Již dříve se však EK k programu vyjadřovala, a to v rámci neformál- ních dialogů, díky nimž byl program postupně upravován. V současné době se připravují další externí i interní dokumenty programu (pravidla pro žadatele a příjemce, Operační manuál, hodnotící kritéria aj.). Stanovení podmínek pro administraci OP ŽP se z velké části odvíjí od Metodických pokynů MMR, jejichž cílem je vytvořit jednotné metodické prostředí pro subjekty implementace operačních programů. Z jedné strany nám Metodické pokyny usnad- ňují nastavení OP ŽP, na druhou stranu často pasujeme podmínky do úzkých mantinelů, kte- ré jsou pro nás těžko použitelné.

Co bude jinak?

Při nastavování OP ŽP 2014–2020 se vycháze- lo ze zkušeností ze současného programového období a z potřeb financování oblasti životního prostředí. Podoba nového OP ŽP je tak obdob- ná jako podoba současného programu. Došlo sice ke snížení počtu prioritních os (z 8 na 6), ale spíše v důsledku spojení některých podpo- rovaných oblastí. Vyloženě zrušena byla sou- časná prioritní osa 7, která se týkala podpory environmentálního vzdělávání.

OP ŽP v období 2014–2020 zahrnuje 5 věc- ných prioritních os a 1 osu určenou pro financo- vání administrace programu:

Prioritní osa 1	Zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní
Prioritní osa 2	Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech
Prioritní osa 3	Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika
Prioritní osa 4	Ochrana a péče o přírodu a krajinu
Prioritní osa 5	Energetické úspory
Prioritní osa 6	Technická pomoc

Podrobněji se zastavíme u prioritní osy 4 (PO 4), nástupce současné osy 6, v rámci níž budou podporována opatření zaměřená na pří- rodu a krajinu. Tzv. oblasti podpory se v novém období mění na tzv. specifické cíle (SC), které úžeji vymezují zacílení dané tematické podpory. PO 4 obsahuje tyto specifické cíle:

- 4.1 **Posílit biodiverzitu na majetku ČR, ve správě rezortních organizací MŽP**
V rámci SC bude podporována péče o vzácné druhy a jejich biotopy, péče o cenná stanoviště, zvláště chráněná úze- mí i lokality soustavy NATURA 2000, pre- vence a omezování výskytu invazních dru- hů, předcházení, minimalizace a náprava škod způsobených zvláště chráněnými

kresba Jan Steklík

druhy živočichů na majetku, budování a údržba návštěvnické infrastruktury ve zvláště chráněných územích a územích soustavy NATURA 2000.

SC 4.1 je určen pouze pro úzký okruh žadatelů – AOPK ČR, správy národních parků a Správu jeskyní ČR. Odpovídá sou- časné oblasti podpory 6.2

- 4.2 **Posílit biodiverzitu**
Podporovaná opatření jsou shodná s opat- řeními SC 4.1, avšak jejich podpora bude otevřena širokému okruhu žadatelů.

- 4.3 **Posílit přirozené funkce krajiny**
SC 4.3 je nejrozsáhlejším cílem PO 4: sdružuje v sobě opatření současné oblasti podpory 6.3 a 6.4. Podpora bude zaměře- na na zprůchodnění migračních bariér pro vodní a suchozemské živočichy, omezová- ní úmrtnosti živočichů spojené s rozvojem technické infrastruktury, vytváření a rege- neraci krajinných prvků a struktur, revita- lizací a samovolnou denaturací vodních toků a niv, obnovu ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosysté- mů, zlepšování druhové, věkové a pro- storové struktury lesů (s výjimkou lesů ve vlastnictví státu) zařízených LHP mimo zvláště chráněná území a území soustavy NATURA 2000.

- 4.4 **Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech**
Jedná se o SC zaměřený na plochy urba- nizované krajiny (současná oblast podpory 6.5), v němž bude podporována revitaliza- ce ploch a prvků sídelní zeleně.

Opatření podporovaná v rámci současné oblasti podpory 6.6 byla z PO 4 na základě připomínek EK vyňata a jsou součástí prioritní osy 1 (SC 1.3) a prioritní osy 3 (SC 3.4). Opatření typu přehod- nocování zásob podzemních vod vč. geologic- kých a hydrogeologických průzkumů, vyhledáva- ní a průzkum pro řízení dotace podzemních vod již nebudou podporována vůbec.

Mimo úpravy obsahu programu dochází k zásadnímu snížení finančních prostředků určených pro OP ŽP, a to o polovinu oproti sou- časnému období, tedy na 2,5 mld. EUR. Na PO 4 připadá 3,5 mil. EUR (cca 9,5 mld. Kč), z celkové

Projekt Barovka nad soutokem, srpen 2014. Foto: Zuzana Růžicková

alokace se jedná o 13,7%, bohužel nejméně v porovnání s ostatními prioritními osami.

Nový OP ŽP by měl být přívětivější vůči žadate- lům a příjemcům podpory. K tomu má napomoci zjednodušení požadavků a procesů, snížení počtu požadovaných příloh k žádosti, elektro- nizace většiny kroků administrace, jednoznač- nější pravidla seskupená do méně dokumentů a dostatečně dopředu známé harmonogramy výzev. Odbourání některých kroků administrace, zejména některých kontrol, klade větší odpověd- nost na samotné žadatele a příjemce dotace.

Novinkou je též nové elektronické prostředí pro administraci OP ŽP. Současné prostředí Bene- fill a SFŽP – Central (systém pro poskytovatele dotace) se mění v tzv. IS KP 2014+ a CSSF14+, souhrnně v Monitorovací systém MS 2014+. Všechny operační programy tak budou admini- strovány ve stejném systému. Obě aplikace se v současné době stále testují, ostrý provoz je předpokládán ke konci tohoto roku.

Role AOPK ČR

V OP ŽP 2014–2020 dochází k zásadní změně implementační struktury. K MŽP jako Řídícím orgánu (ŘO) a SFŽP jako zprostředkujícímu subjektu se nyní přidává AOPK ČR v roli ofi- ciálního zprostředkujícího subjektu pro PO 4 (kromě SC 4.1, kde bude AOPK ČR žadatelem o podporu). Důvodem k této změně byly audity

EK, které několikrát upozornily na nejasnou roli AOPK ČR, jež sice není zprostředkujícím subjektem, ale je na ni tak ze strany EK a dal- ších subjektů pohlíženo. Proto bylo nutné roli AOPK ČR ve struktuře nového programu jednoznačně vymezit. Po zdoluhavém pro- jednávání několika variant zapojení AOPK ČR do OP ŽP 2014–2020 se povedlo prosadit nejefektivnější variantu zprostředkujícího sub- jektu. AOPK ČR bude k jednotlivým činnostem delegována přímo ŘO, bude popsána v imple- mentační struktuře a ukotvena v jednotlivých procesech programu.

V PO 4 bude AOPK ČR poskytovat konzultace žadatelům a kultivovat plánované záměry, při- jímat žádosti, posuzovat žádosti z hlediska for- málních náležitostí, kritérií přijatelnosti, nasta- vovat způsobilé výdaje, hodnotit věcnou strán- ku projektů dle ekologicko-technických kritérií a vydávat k nim registrační listy. V realizační fázi projektů bude provádět průběžné kontroly, schvalovat věcné změny a vydávat stanoviska k jejich závěrečnému vyhodnocení. Po ukon- čení akcí bude provádět kontroly udržitelnosti. Jako zprostředkující subjekt se bude významně podílet na plánování programu, zejména výzev vč. jejich alokací, na vyhodnocování a monito- rování, publicitě a propagaci programu.

Autorka pracuje v AOPK ČR, samostatný odbor OP ŽP